

533

ИСТОЧНИ БИСЕР.

М. 533.

ИСТОЧНИ БИСЕР.

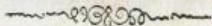
СКУПЉЕНЕ ПЕСМЕ РАЗНИХ
ИСТОЧНИХ ПЕСНИКА.

I.

О Д

ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

У НОВОМ САДУ,
ТРОШКОМ ДРАГУТИНА ХИЊА.

1861.

№ 222.

ИСТОРИЈА СРБИЈЕ

ПРИКАЗ ПЕРВОГ ДИЈЕЛА

ИСТОРИЈА СРБИЈЕ

Брзотиском Епископске Книгопечатиѣ у Новом Саду 1861.

О ОВОЈ КЊИЗИ.

Красни преводи даумерови и боденштетови оследили су ми пре 7—8 година источно песништво. Читајући Хафиса и Мирзу Сафија преводио сам онда више овде налазећих се песмица, али почем оно прави преводи несу, већ тако рећи препорођене (nachgebildet) песме Хафиса и Мирзе Сафија то сам по њима и ја тако исто радио; а овамо тежећи ближе извору доћи, читао сам Хамера и друге многе који су верно преводили о источноме песништву што писали.

Оно што сам у доцније време писао још се мање сме строго преводом назвати, јер сам више пута и неимајући кога песника

при руци, сећајући се само његових песама у духу његовом певао, препорађао — како ли да се изразим; даклем овде има више моји мисли и изражаја, за које управо ни сам не знам јесу ли моји или туђи.

Ово делце писајући несам ни мислио на строге критичаре, испитатеље повестнице литературе и т. д. нит је овде источна поезија систематично представљена скупа са својим сјајнијим точкама, периодима, у свом развиту и опадању, — већ ја хтедох само читаоцима, који читајући забаве и увесељења траже, и који просту и лако бачену лепоту наћи и уживати знају — хтедох њима таку књижицу дати, која ће их — мислим — у толико и задовољити; а иначе упозна ће их ова и следеће књижице са најглавнијим источним песницима, са духом

песништва, оследи ће начин и отвори ће пут
ако ко узхте већа дела, као Фирдузиов
„Шахнаме“ и т. д. преводити.

Мислим да нико замерити неће ако што
нађе што се са садањим и нашим нравима
сасвим не слаже; ако је кривица, кривица
је истих песника, коју нек извини начин
тамошњег и тадашњег мишљења, разиграна
примнива, бујност и сила осећања тих пе-
сника из „сунчеве земље“, које се све лако
затрчи и границу скромности а кадкад и
чедности (морала) пређе; но ја сам гледао
у колико је могуће било да се те мане овде
што мање нађу. У прочем сви народи
који су источне песнике преводили, прево-
дили су лепоте њихових дела скупа са ма-
нама њиховим; друкчије не би се звало да
су овога или онога песника превели и пре-
ставили га онаког какав јесте.

VIII

Надам се да ћу још коју оваку свеску издати, хоћу ли, кад ћу и колико ћу? не стоји до мене већ до србског читајућег света, до његовог доброг или бољег дочека и саучешћа.

У Н. Саду 15. Фебр. 1860.

Јован Јовановић.

ИСТОК.

Мајко моја несуђена,
Сестро селе невиђена,
Невестице окићена —
Ој источе мој!
Сваке благе, ведре зоре,
Кад још запад мрачи море,
Од сунашца иза горе
Примам поздрав твој!

Још у првом добу росном,
Духу чилом и поносном,
Жељи плахој, бистром оку
Мета беше на истоку.
Кадгод су нас магле скриле,
Сумор-тице долетиле,
Кад зеваше дани гњили
Мени су се отворили
На најлепшој света страни
Најсјајнији ђулистани.

Кад је овде стисла зима,
 Мислећ' да сам т' на грудима
 Било ми је к'о пролеће,
 Мирис'о сам разнo цвеће.
 Кад су јади на ме пали
 И часе ми огорчали,
 Тражећ' само мало лека
 Нађох много у тебека.
 Гледећ' многе сане, хуе,
 Млаке жене, женске људе,
 Кад ми с' духу већем збљута
 Тад ме Самум љут прогута,
 Одрине ме међу хале,
 Међу људе, међ' шакале,
 Да се с њима за час бавим
 А за дуго опоравим.
 Ил' ме пусти пртит стазе,
 Од оазе до оазе,
 Да с' уморне мисли моје
 На самоће грудма доје, —
 Да с' напојим зраком златим
 И утешен натраг вратим.
 А тај сваки часак мио
 Бисером ми уродио,
 Од ког први низак ево, —
 Да ме по њим, србска дево,

XI

И ти други србски свете
Кад и када споменете! . . .
Леп је дарак твој,
Мајко моја несуђена,
Сестро селе невиђена,
Невестице окићена, —
Ој источе мој!

Ј. Јовановић.

Die Fluth der Leidenschaft, sie stürmt vergebens

Ans unbezwungne feste Land, —

Sie wirft poetische Perlen an den Strand

Und das ist schon Gewinn des Lebens.

G ö t h e.

I.

МУХАМЕД ШЕМЗЕДИН ХАФИС.)

ИЗДАНИЕ ПЕРВОЕ (1901)

Ала нешто да сам море
А ти, мила, сунце да си,
Свако јутро, сваке зоре,
Да се купаш у таласи!

Или да сам грана вита
А ти ружа што ју краси,
Ил' бар да сам зрно жита
А ти, душо, тица да си.

II.

Шта то значи што ми срце
Тако силно, јако бије?
Љубав њему не да мира
Још и данас ка' и прије.

А селмино мило око
На кога се тако смије?
Мене љуби сздог старца
Још и данас ка' и прије,

„Срам те био, стар делио,
То за тебе више није!“
Ал' младо је срце моје
Још и данас ка' и прије.

Ни умрети нема каде
Хафис, јербо вазда пије,
А уз чашу љуби, пева,
Још и данас ка' и прије.

III.

Љиљан бели, белим грлом,
 У тренутку слађаноме
 Запев'о би песмом врлом,
 Да одоле срцу своме —
 Ал' на близу славуј поје,
 — Медом нуди људске груди —
 Љиљан цветак задркт'о је...
 Не сме, не сме да с' усуди
 Већ у мирис песме дева
 Што је хтео да полева.

VI.

Кад кроз башту мирис прође
Мирис твоје косе црне
Не мож' зумбул да одоли
Да на ружу не посрне.

V.

„С пута! с пута! бесан човек!“
Људи вичу, свет се клони;
Јаој, то је срце моје
Које страстна љубав гони.

VI.

Кад све што је суђено је
Залуд мука, силом ништа!
Суђено је мени пити,
Против томе силом ништа!

Славуј гајом, ружа мајом,
Хафис чашом поноси се —
То је света божја воља,
Против томе силом ништа!

VII.

На тебе сам помислио у ноћи,
Па се намах црна тмина разточи,
Севнуло је, синило је, грануло,
Лепше него јарка зора с' источи;

Мора санак у то доба, у ноћи,
Да ни теби није пао на очи,
Већ баш онда срце твоје плануло
Пламом за ме, у сред таме поноћи.

VIII.

Гледај лале и зумбуле
Безобразне безбожнике,
Шарен-чаше подизали,
Ишту вина руменике.

Глед устоку 2) чило момче,
Где залуди ђулистан!
Шапће листу и пупољку;
Изањ ружу мами ван.

С кураном се баш не слажу
Лаке ове дангубице,
И смирене моје мисли
Решетају немилице.

Али Хафис бољи куран
Из селминог чита лица,
Из њег учи суру 3) мрака —
Из два стиха обрвица.

Племенитост и чистоћа —
 Тим се, браћо, поносите:
 Племенито пите вино, —
 Кад пијете чисто пите.

Изкупљене све мантије
 Што за вино беху дане,
 Једна само хафисова
 У механи нек остане.

Неће Хафис после смрти
 Да у хладној труне раци,
 Остави га у подруму —
 У пуно га буре баџи.

IX.

Разби ми срце на сто комада
Ал' моју љубав нећеш никада,
Сваки ће комад љубит' те већма
Нег других целих срца хиљада.

X.

Неговори тога да се молим, кајем, —
Ја сам мала муха што за сласти хајем.

XI.

Нека дођу гробу моме,
 Срцу мом изгореломе,
 Ту, на гробу, на камену,
 Њено име нек спомену:
 Стрест' ћеду се моје кости,
 Пропишта ћу од жалости —
 То нек виде, то нек чују
 Који љубав не верују.

XII.

Кад једанпут више гроба,
Де узбуду кости моје,
Миријаде ружа, лала
Огњевите плану боје,
Дођи и ти, душо мила
Де се така чуда роје,
Чудно чудо гледајући
Верова ће срце твоје
Како Хафис, за живота,
Све за тобом горео је.

XIII.

„Свет нек буде!“ глас се вијну,
Глас божији у сред ноћи —
Глас се вијну — свет засијну:
Створише се твоје очи.

XIV.

Од те жарке жеравице,
Што ме мори немилице,
Сунце тек је искра мала
Што се у зрак узвитлала.

XV.

Ој лекару што ме патиш
Пружајућ' ми мелеме, —
Па ми само оно кратиш
Што је никло за мене.

Душом болан већ издишеш —
Да те буде стид и срам!
Кад већ силом докторишеш
Извидај се најпре сам.

XVI.

Први мудар човек, то је био Ноје,
Све невоље наше у вину сатр'о је.

Наком њега дошле занешене главе,
Мудраци се зваше из Атене, Троје.

После сами свеци с мантороси црни
Да нам грехе наше бројаницам броје.

Сад већ опет треба какав потоп светски
Да подави све то — па да с' човек роди.
Ка што беше Ноје.

XVII.

Ој устоко крилатићу
 Ти љубави служит' знаш!
 Поздрави ми најмилије
 Ону лепу — ти већ знаш.

Ти јој кажи да ме гони
 Силна љубав' немило,
 Зато скоро нек' поклони
 Онај дарак — ти већ знаш!

За њих знати а немати
 Оне сласти велике
 Не може се одржати . . .
 Све јој кажи — ти већ знаш.

Ништа несу рајске сласти
 Које ниски хвали дух
 Кад се може тамо пасти . . .
 Оне мреже — ти већ знаш!

Оро бити није слава
 Што уз сунчан лети зрак —
 Славуј-Хафис обожава
 Ону ружу — ти већ знаш!

XVIII.

И право је да се срде,
Моје песме хуле, грде
Лепотице града Шира:
Кад ми на ум смело пасти
Да споредим њине сласти
Са шећером од Мисира.

XIV.

Слатко су ми доста пута шапнули
Тајни гласи што се с' неба спуштају:
„Немој мислет песме твоје, Хафису,
Да у теби самом ничу, постају!“

„Јера оне од исконских времена
У чаробној, тајној слици трепећу
На ружици, босиоку, љиљану
Уписане, урезане у рају!“

XX.

Све је овде, брате мио,
 Бог на добро наменио,
 Међу свему рујно винце,
 Крчмарово рујно лице,
 Па и моју намет луду
 Што се смеје збиљском суду.

Ти ми велиш: „Авај ево
 Већ толике пусте ноћи
 С књигом уст'о, с књигом сео —
 Да изкапљу моје очи,
 Па по толком, јаој, труду
 Видим да је све залуду.

Слушај мене: ид' у крчму
 Ту је мудрост дан и ноћ —
 А зовне л' те когод кући,
 Зларадице, попујући,
 Само реци:
 Лаку ноћ!

XXI.

Баш да ме Алах шахом створио,
 Дао ми славу, злато и снагу,
 Ја не бих други престол тражио
 Већ што сад имам на твоје прагу.

XXII.

Бога слави срце моје
 Који створи дан и ноћ,
 Светли данак лице твоје,
 Твоју косу црну ноћ.

XXIII.

Шта на овом свету живе?
 С голубицом голуб бели —
 Јер је само љубав живот,
 Само љубав срећу дели.

XXIV.

Ја не тражим од вас да ми опростите,
Мени жедном старцу, грешном и невином,
Та бог кад ме ј' ствар'о, каква ме видите,
Земно ј' тесто оно замесио вином;
Ал' се често суши — треба да залевам,
Сад или ћу водом или лозовином,
Са водом не могу, воде не захтевам!
Зато амо силним, ватреним рубином

XXV.

Певање је моје лако,
 Нит' ме икад труда стало,
 Јер кадгод сам певат' поч'о
 Срце ме је натерало.

Зато доли и у гори,
 Из окола, из даљина,
 У славу се песма ори
 Мухамеда Шемзедина.

У пунољку ј' ружа била,
 Ал' разшири мирис-груди,
 То је песма учинила,
 Славуј-песма њу пробуди.

Кадгод су се поправила
 Срца, или нашла среће —
 То је песма учинила,
 Љубав, вино, и пролеће.

XXVI.

Мучан данас дан ми свану —
Дај да идем у механу,
Шат погледа Алах с неба
Те ме види дено треба,
Да покаже правду своју
Извида ће бољу моју.

XXVII.

Коло неба, да посрнеш,
Наузнако да се врнеш,
Ја се не бих потужио —
То страшиве душе чине,
Из прашине, баретине,
Ал' ја не сам багре њине,
Ја би севно у висине,
Часом бих те порушио.

XXVIII.

Какво ли је чудно царство,
Царство силне љубави,
Чуда што се у њем стају
Не могу се изрећи!
Обично је видет лава
Де потера газелу,
Ал' газела ока твога
Сад на лава големога
Подигнула потеру.

XXIX.

Кад побегнем из Мошеје, не срти се!
Кад управо крчми пођем, не срти се!
Придика је тако дуга, сувопарна,
Не могу јој крај дочекат' — не срти се!
Кад се сунчам на твојм зраку, сунце моје,
Као прашак најситнији, не срти се!
Кад на уста твоја дођем, као тица
Кад на бео шећер пада, не срти се!
Ах та ти си тако лепа, тако бајна,
Ако бих баш посрнуо близу тебе, не срти се!
Непрестано славуј пева и запева јаде своје,
Непрестано ја наричем: куку! леле! —
не срти се!

XXX.

Крв нам сисаш, пусто дете,
Уједаш нас као змија —
Ал' ти нико зла не врати,
Већ молимо бога да ти
К'о мајчино млеко прија.

XXXI.

Чуј ко чује: раја сам се одрек'о,
Па баш онда у рају се затек'о.

Још од прве од зелене младости
Желео сам, тражио сам мудрости, —

Код мудраца не беше ми повољно,
Код немудри наш'о сам је довољно,

Не у миру де се књиге премећу,
Наш'о сам је у пролећу, у цвећу;

Тек сам онда наш'о себе у себи
Кад сам, драга, изгубио с' у теби.

XXXII.

Дај греху моме име крепости, —
 Ил' као Хафис грешити знај!
 'ваком грешнику радо бог опрости,
 Та за њег' спреми најлепши рај.

XXXIII.

Мирише ти коса здраво,
 Тог мириса нема више!
 А да шта би јоште било
 Да т' и срце с' њом мирише.

XXXIV.

Црна коса,
 Црни прами —
 Видимо л' их
 Тешко нами;
 Њежна уста,
 Поглед лени, —
 Реч нам отме,
 Вид нам слепи.
 Љубав дели
 Кратке среће,
 Верности је
 Лепо цвеће —
 Милина га
 Погледати,
 Ал' у то се
 Мудар неће,
 Никад неће,
 Никад, никад,
 Поуздати.

XXXV.

Ја сам као мека труд
Танак, гладак, сув,
А љубав је огњедух —
Етна и Везув . . .

Па још, Селмо, чудиш се,
Још се чудиш ти,
Како могу тако стар
Тако горети!

XXXVI.

Старо вино, млада сека,
Чаша гојна, сека танка . . .
Пи ћу док је света века,
А љубићу без престанка!

XXXVII.

Лепото девојко,
Мирис твоје косе
По целоме свету
Ветрови разносе,
Па и моме гробу,
Кад умрем, доне ће —
Из гроба ће онда
Поникнути цвеће.

XXXVIII.

Мислиш ти да живот, биће
Само ти се тек разцвета —

И да већ их пуно имаш,
Чим угледаш бела света!

Боме, боме, брате мио,
Љуто си се преварио!

Желиш бити и живити? —
Не шали се, већ похити,

Тражи вино пламког лица,
Тражи усне лепотица,

Па што желиш ту ти ниче —
Од њих проси живот, биће.

XXXIX.

Да се кајем и поправим,
 Јер не идем путем правим!
 Та ман'те се људи с' неба —
 Мени више ништ' не треба.

Небеске ми кључе дају,
 Странпутице моје куде,
 А ја давно већ у рају
 (Ког још они не познају.)

Они хвалећ небо своје
 Подигоше хуку буку,
 Ја уживам небо моје
 А не рекох речи које.

Њима славуј греши врло
 Што свракино нема грло,
 А анатем на ме шаљу
 Што сам срећан у свом рају.

II.

МИРЗАШАФИ.)

II

М И Р А М А Ф И М

I.

О како ми је, како,
 Сам један знаде Бог
 Кад она тихо, лако
 Крај срца прође мог!

Низ бели врат се лева
 Још бељи танан вео, 5)
 Из црног ока сева
 Етна и Везув цео.
 Сплетене косе вешто
 Уз груди лете бесно —
 А грудма ево нешто
 У танком руху тесно; —
 Лепа је, танка, вита,
 Висока поносита,
 Од снега много беља —
 Погледом сваким стреља:
 Те ни сам не знам како
 Живот ми здржи Бог
 Кад она тихо, лако,
 Крај срца мине мог.

Цветак до цветка пао
 По плавом каваду,
 Црвене гаће као
 Сунце на западу. . .
 Ал' ман' се руха пуста,
 Њу гледај каква је:
 Та уста, само уста . . .
 Све друго престаје. . .

Ох како ми је, како,
 Сам један знаде Бог
 Кад она тихо, лако
 Крај срца мине мог.

II.

Дај ми камен мудрости!
Дај ми чашу Ђемшида!
Огледало мудрости!
Дај ми печат Солмона!
Дај ми крепост! дај ми рај!
Једном речи: Вина дај!

III.

Заповести најновије
 Чујте сад из моје песме:
 Узалуду, као до сад,
 Грешити се више не сме!

Да л' те каква медна уста,
 Чарне очи, бело лице
 Наведоше? — ако није
 Осуђен си немилице.

Ал' каза ћу ево свима
 Што вам чинет' онда ваља
 Кад хрђавим пољубцима
 Уста своја ко окаља, —

Да опере пусту хрђу —
 К'а од мајке да се роди,
 У језеро нек се баца
 Најчистијих пољубаца.

IV.

То су луде, који суде
Да несрећа тешка људе
Поправити само може ;

Мајде ако тако буде
То ће хрђа оштрит' ноже ;

А узима л' когод боље
Да се нађе у чистоћи,
Тај у блато мора поћи ;

А сваки ће видет боље
Кад ископа своје очи.

V.

Ти ми велиш: Немаш право!
И караш ме немилице,
Зашто тако љубав мењам
Ко на харфи танке жице.

Куд год идем, на све стране,
Воледу ме женске здраво,
А де год ме когод љуби
Онде љубим узајмице.

VI.

Како познам право цвеће?

Цвета и мирише!

А кад познам добро вино?

Кад га пијем више!

А кад познам добре људе?

Кад им дођем ближе!

А шеиха и муфтију?

На челу им пише!

Одговарам добро — зато с' добру надај,
У свет поћи можеш, ал' се по том владај!

VII.

Не могу је анђелима у рају,
Ни ружама што под росом блистају,
Баш ни сунцу, кад га зора окити, —
Зулеику, милу моју, сравнити.

Јер су груди у анђела ледене,
Под ружом су оштре бодље скривене,
Јарко сунце таван облак покрије —
Тако друштво за Зулејку зло ми је.

Све на свету што је до сад блистало,
Није мени уз Зулејку пристало;
Бодље нема, силно љуби, сјајна је —
Ником другом -- сама себи равна је.

VIII.

Кад ми доцне по вечери дођеш
Нељубљена отићи ми нећеш, —
Кад ујутру у прозорје дођеш
Невесела отићи ми нећеш, —
Дођи боље
Кад год имаш воље,
Никад, никад кајати се нећеш.

IX.

Тог волим ко ме воли,
А мрзим ко ме мрзи,
Тај сам до јако био,
Оста ћу увек тај.

Ко има срца, снаге,
За право држи то:
За добро да је добро,
А зло је тек за зло.

Честито ј' мило свуди,
Лепоту свако пази,
Виноград саде људи, —
А змију свако гази.

А грдобу душе, силе,
Нека прашта стара бака,
За жене је: лиле миле,
Освета је за јунака.

X.

Време се зове ово
 Што овде боравиш,
 А вечност жиће ново
 Што смрћу добавиш.

Несреће горке јаде
 И среће сладост сву
 Време ти даје саде —
 Што имаш, имаш ту.

А шта нам вечност крије
 — Ил' добра или зла —
 То мени бриге није,
 Овако мислим ја:

За време луд ко није
 У њему срећан је, —
 А вечност после неће
 Правити промене.

XI.

Ја сам ђаче хафисово,
 Бога славим у механи —
 Мили су ми добри људи,
 Добро пиће, добри дани,
 Зато мене радо пазе
 Де се пије, де је слава,
 Зато мени име даше,
 Красно име: мудра глава.
 Када дођем: та ево га!
 Пун радости свако вели,
 А кад пођем: зар већ иде!
 За мном гледе невесели.
 Кад нестанем: како, де је?
 Сјетна пита сва дружина;
 Кад останем, зађиликну:
 Ту је, ту је, дајте вина!
 Зато молим правога Бога
 Да ме сина свога гледа,
 Да ми срцу и ногама
 Поклизнути с' правца неда —

Подалеко од мошеје,
 Од муфтија црних крутих,
 Већ љубави срце моје,
 Крчми ноге нек упути;
 На ту често мудрујући
 О свршетку и почетку
 Често вином одгоненем
 Жића нашег загонетку.
 А кад једном по жилама
 Слатка река надме вина,
 — У струку се моје драге
 Светска јави величина,
 Туна, брате, кад у рају,
 У ватреном загрљају,
 Утопљена у радости
 Два се срца заиграју,
 Кад с' засене моје очи
 А пред њеним пламом сјајним,
 Да ме сместа смрт уништи
 На до века веков — амин!

XII.

Бог је сунцу светлост дао,
Па га небом заошину,
Он је цвеће разаслао
На брегове, у долину,

Подигао кршне горе —
По њим вију вуци, лави,
Ветар пусти, проли море,
И задахну живот прави,

Створи реку, створи чесму,
Све нас створи ко што знате —
Мени дао вешту песму,
Вама уши да слушате.

XIII.

Ког намећу бог дарива
И влада се по памети,
У младости стар не бива —
Под старост се не подети.

Виш у лето снег не веје!
Виш у зиму цвет не цвати: —
Што ти младом срце греје,
Не може се старцу дати.

Смрзла бит' у младо доба,
А полудет' блилу гроба,
То је, веруј, лудост сушта,
Здрава памет не допушта.

XIV.

Мулах, Мулах! то ти кажем:
Ко не пије греши здраво,
Сад ил' мисли да ти лажем
Ил' да имам пуно право.

Каза ћу ти, што бих крио,
У мошеји пре сам био,
Де се моли, де се клања,
Ал' немисли рад кајања —
Жедан беа, вина хтео,
Пијан био — пут помео.

XV.

Смеђе око, лукаво си,
Граорасто шаљиво си!
Плаво с' око с небом слаже,
Плаво око верност каже.
Али црно пуно жара
Тајним речма разговара, —
Црне очи сећајуте
На божије тајне путе.

XVI.

Из Техрана главна места,
 Од персиског славног краља
 Неколико манифеста
 Изађоше како ваља.

А по граду и по сели
 И у гори и пољани
 Веровати несу смели
 Зачуђени Персијани.

„Какав смис'о, какве речи,
 Милостива каква права,
 На све стране „слава“ јечи,
 „Слава Шаху, слава, слава!“

Мирза Шафи чудно беше
 Па питајућ међ њих ступи, —
 „Та зар овде, браћ моја,
 Краљеви су тако глуши“

„Ил су хуље, наопако!
 (А зло по вас свакојако)
 Кад је чудо што по правди
 Краљ напише ил уради!“

XVII.

Из извора силног, ватренога,
Из потока вина рујевнога
Бију сласти каквих више нема,
Бије отров каквог више нема.

Ој у вину свашта лежи,
Што би човек само иск'о,
Има лепо, има ниско,
Па какав је који пије
Онако му извор лије.

У низину у сред гада
Пијан луда трештен пада,
Ми пијемо и он пије
Али пијан он се зове,
А нас чини веселије
Разлаже нам сласти нове,
Нама годи — нама плоди
Хитрих мисли у слободи,
Те потеку мудри збори,
Ватра пламти, свако гори, —

Рујно вино нама годи,
Лепота нас рајем води.

Јер је вино равно роси,
Што у калу чини гада
А благодет божју носи
Кад на љиву цвеће л' пада.

XVIII.

Што у јарком сунцу гори,
Што вихору вихар пева,
Што у рујној свиће зори,
У потоку што жубори,
И што грми и што сева,
Што у првој ружи цвати
И што земља небу прати
И што небо земљи врати,
Све у моме срцу бије,
Кроз моје се песме вије.

XIX.

То се вама не допада
Зашто друго што не певам,
Заш пролећу, вину, цвећу
И љубави само певам!

Та зар више заслужују
Жижек, месец и светлаци . . .
Да плетући венце њима
Јарком сунцу ја не певам.

Како сунце тако и ја
Разашиљем светле зраке,
Јер ја само што је красно,
Што је ниско то не певам.

Нека други пева битке,
Дворске части, и мошеје —
Рујно вино, рујна ружа,
Јоште љубав — то ја певам.

Какав ли се мирис диже?
 Та из песме то је моје —
 Јер, бадава, нико други —
 Што је лепо то ја певам.

XX.

Мирза Шафи! Мирза Шафи!
 Колик беше разум твој,
 Једва ј' било доста главе
 За толики разум твој!

А колишна ј' она рука, —
 Колишна је, боже мој,
 Што уграби срце твоје,
 Што однесе разум твој!

XXI.

Дигни чадру 6) горе!
 Зашто кријеш лица?
 Крије л' се у башти
 Румена ружица?
 Није л' бог и тебе,
 Ко и цвеће што је
 Створио на урес
 Миле земље своје?
 Неће он да така
 Сјајна лепота
 Пред светом се крије,
 У таму замота.

Вргни чадру! Свет би
 Само тебе глед'о,
 Јер нема девојке
 Кошто си ти, чедо!
 Пусти оку нека
 Љубав-искре креше,
 Пусти усне нек се
 Умиљато смеше, —

Не криј се док оно
Друго сунце сива,
Понда нек вас скупа
Само ноћ покрива.

Баци чадру горе!
Та још таке моме
Није им'о Султан
У харему своме,
'ваке очи чисте,
Велике и миле,
Трепавице дуге
Од најлепше свиле;
Зато дигни очи,
Чадру горе хити,
Немој своју славу —
Нашу срећу крити.

XXII.

Једном рече нека луда:
Човек треба да се пати,
На патњу је човек створен,
А на друго ништа не!
Та се мудрост чула свуда —
А на свету ј' много луда --
Вероваше луде све.
Пође народ радост гнати,
Изчупаше и њен корен;
Живот им се сад помрачи,
Без божјега удеса,
Вид им поста краћи, краћи,
А све дужа — ушеса.

XXIII.

Час за часом хитро с' мота; —
Кад већ мине дан живота,
Кад, у позна у времена.
Сијну звезде од спомена,
Јесте мила њина моћ. . .
Но много ти не помажу,
Јер ти и то тужно кажу:
Ми смо звезде — ово ј' ноћ!

III.

РАЗНИ ИНИ ПЕСНИЦИ.

XVII

Мас на чорна вода, а вода
Каз, ака жана, ака жана, ака
Баз, у вода, у вода, у вода
Сажу, ака, ака, ака, ака
Зажу, ака, ака, ака, ака
По жана, ака, ака, ака, ака
Жер, ака, ака, ака, ака
Ма, ака, ака, ака, ака

III

ПАСНИ ИЛИ ПЕСНИИ

I.

Тамајандра.

О! та ко ће да опише дражи,
 Њене дражи, Брамину вештину!
 Од како је и века и света
 Он милион радио је лета
 (Све почео дуго недочео)
 Док из чара лепотица својих,
 Нам лепоту, себи славу вазда,
 Тамајандру из њих свијух сазда.

Сам бог Камо с богињом лепоте,
 Кад лепоту опазише нову,
 Венце с неба, кима с' они красе,
 На њезине положише груди, —
 А ту с' престол подиже милине —
 Дивне дојке у дивне девојке —
 Љуљајућ' се ко лаки таласи,
 Као харфе јецајући гласи.

До пет стрела носио је Камо, ⁷⁾
 Носио их дуго неко време;
 Сад их запе, на све згађа стране,
 Једну шаље небу у висине,
 Другу врже земљи у дубине,
 Трећа стрела у пако се снела;
 Још две стреле остале су само —
 И те знамо куд је део Камо
 Чарне очи кад јој сагледамо.

II.

(Мирза Касим.)

Без утехе сам
Јер видим де сам,
О грешна страсти,
У твојој власти!

Жури се, скори,
Пали ме, мори,
Док се од мене
Пеп'о не створи.

Барем ћу тако
Избећи пак'о,
Јер пеп'о веће
Горети неће.

III.

(А д е н и ⁸)

Знам ја заш ми скриваш
 Твој обрашчић бео —
 Та и ко би свећу
 На ветар изнео.

IV.

Сејнеби, т. ј. Зенобија ⁹)

Ти си шаху први стек'о
 Такав дар од бога —
 Дар — да сунце помесечиш
 Сунцем лица свога.

V.

Сунце се небу диже,
 На ружу баца зраке —
 На ружи две су капље,
 Две капље росе чисте;
 Ал ево сад се слише,
 Од обе поста једна...

Чини л' се теби душо
 Ко да су срца наша.

VI.

(С а т и. ¹⁰)

Сунце је и месец
 Расклопљена шкољка,
 Из ње ј' пала моја
 Бисерка девојка.

VII.

(Сарафи III. — т. ј. нежни.)

Море је бобук само
 На мору суза мојих;
 На мору плама мога
 Сунце к'о трунак стоји.

VIII.

Путуј! путуј! . . .

Путуј! путуј! мењај места
 Јер живота зреду плоди
 Са искуством које душу,
 Мис'о крепи и спроводи.
 Гледај баре устајане,
 Гледај поток кој отиче —
 Оне смрде на све стране,
 Овај бистро даје пиће.
 Кад би нешто сунце стало,
 Па на једном месту сјало
 Не би л' брзо Персијану
 И Арапу додијало?
 А месец, да не залази,
 Шкодио би врло свету,
 Чила стрела да не лети
 Зар би икад стигла мету?

Сребро, злато у дубини,
 Док је тамо ништ не вреди,
 А у својој домовини
 Алоје се слабо гледи.

IX.

(С и ј а х и.)

Да ти није коса црна
 Била би ми песма већа,
 Али ко би пев'о много,
 Ком' је тако црна срећа.

X.

(Омар Хијам.)

Ја одавна вино пијем,
Црно бело и црвено;
Ја без мере вино пијем —
Зато ми је опроштено.

Алах ј' мор'о напред знати
Да ће Омар вино пити,
Па сад Омар да не пије
Кам Алино „свезнаније“?

XI.

(Ј а ј а ¹¹)

Око свеће лептир лети,
Љубав њему неда мира, —
Кад у јутру зора свану,
Нит' је свеће ни лептира!

И ја лебдим око драге
Па нас често текне туга,
Кад се свећа свеће сети,
Кад се лептир сети друга.

XII.

(Сулејман-Хан ¹²).

ЗАРЕМИ.

Ил су лепше звезде, које
 Ведро небо и ноћ красе,
 Ил, што, као очи твоје,
 Јасном дану светлост гасе.

Каж' де више коби лежи,
 У јамицам' лица т' мила?
 Ил у коси — густој мрежи,
 Којом си ме уловила?

Булбул незна куд да слети,
 Да с' нагула више слада,
 Јер су лепше ђул-уснети
 Него ружа Ширас-града.

Ја бих знао, — ал' још несам
 Булбулове среће био!
 Песмо моја, у тебе сам
 Нову наду посадио!

Ти се чудиш, дивна дево,
 Мојој свирки, моме поју!
 Виш ја сам си око срца
 Обмотао косу твоју.

Па кад дркчућ' рука лака
 Докосне се таких жица,
 На те гласе мора свака
 Смиловат' се немилица.

Ох, Зарема, земски рају,
 Почуј песму, почуј гласе,
 У силет славе твоје бају
 Цвет песама отима се.

Нек је песма знана свима
 Кудиоца њојзи нема,
 Јер ти ћеш је чар-очима
 Читати је, ох Зарема!

Много ми је за тим стало
 Да на песму ником недаш,
 Јер је песма огледало,
 У коме се ти огледаш.

XIII.

Песма уз пехар. ¹³⁾

Напуни пехар,
 Понуди све, —
 Мудар ко пије,
 Луда ко не!

Свугде се пије, —
 Леп је то знак,
 Дисање шта је
 Већ пити зрак!

Миришућ' пијем
 Из цвета цвет,
 Гледање шта је
 Већ пити свет!

Пољубац поји
 Из чаше две!
 Блажен ко пије,
 Болан ко не!

Слушајућ пијем
 Различну слас,
 Песму славуја,
 Бал'лајкин глас!

Напуни пехар,
 Понуди све, —
 Мудар ко пије,
 Луда ко не!

XIV.

(Р е в а н и ¹⁴).

Не би јарког дана
 Ни светлости било,
 Да се није сунце
 Љубављу опило

Тебе сунце љуби,
 Тебе, ох Зулејма,
 Све се бојим јадан
 Паст' ће ти у крило.

Нека падне, ту је
 Много мојих суза,
 У сузама би се
 Сунце утопило.

Ноћ би мах отела,
 Месечина, звезде,
 Свету б' чудно — је ли?
 Нама б' мило било.

XV.

(Д а ј и ¹⁵).

Желиш ли да огледало
 Твога баја не посукне
 Недај ником, ко те воли,
 Да уздахне ил' јаукне.

Цело с' небо колом врти,
 А знадеш ли ко то креће,
 Крећу г' моји уздисаји,
 И ти с' небо и тебе ће.

XVI.

(Мирза П. Махдум ¹⁶).

Сто година у Мошеји
 Не може ти толко дати
 Колко мени зна тек један
 Тренут ђора ¹⁷) обећати.

XVII.

(Р а м и ¹⁸).

Може лончар из мог' праха
 И тестију начинити,
 Но ма из ње воду пио
 На веки ће пијан бити.

XVIII.

Није оно сунце горе
Што расипа зраке своје,
Већ у плавом огледалу
Огледа се лице твоје.

Немој мислет' да су звезде
Што на небу ноћу сјају,
То анђели рупе буше
Да се тебе нагледају.

Није оно млади месец,
Већ се небо ноктом гребе,
Што у себи има раја
А у рају нема тебе.

XIX.

Папагао сам, тица чиста,
Перје ми се сија блиста,
Ну тај свет ме једом трује,
А зборит' ми забрањује.

Сузе моје тек би онда
Реци Нилу равне биле,
Кад би кадкад и опале
И с брега се удалиле.

Мисли су ми тако црне,
Та црње су и од ноћи,
Црње него црна свила,
Црне као — твоје очи.

XX.

Већ у белој свили стрељаш
И убијаш најверније,
Кад с' обучеш у црвену
Крв се онда на крв лије.

XXI.

И право је да са неба
Све камење на ме пада —
Потрес'о сам цело небо
Уздисајем мога јада.

XXII.

Вечни отац,
Благ баптован,
Што о добру нашем ради,
Хтео је љубав,
Свету љубав
У прса нам да посади;
Баци у нас
Груду земље,
Де ће такав нићи цвет, —
Та се груди
Пева свуда
И њу срцем зове свет.

XXIII.

Саки бијар баде! *)
 Пролеће је ту —
 А тако ми браде
 Сад бих умр'о ту;
 Зна умрети свако,
 Омар живет' знаде,
 Он ће увек вако —
 Саки бијар баде!

Саки бијар баде!
 Мио ми је свет,
 А тако ми браде
 Леп је као цвет;
 Највише га цени
 Ко уживат знаде,
 Најлепши је мени —
 Саки бијар баде!

*) Персиски је и значи: Крчмару донеси вина!

Саки бијар баде!
 Свет је овај врт,
 У њему имаде
 Један цветак смрт;
 Кад све друго цвеће
 Бен-Омар покраде,
 Лећ'ће па умреће —
 Саки бијар баде!

XXIV.

Не плаши нас, хођа, паклом,
Нит' у паклу огња има, —
Ко у пако пође носи,
Носи огањ у прсима.

XXV.

О, не трепњи, о не трепњи,
Имај очи отворене —
У тренутку живот прође,
У тренутку свет с' окрене!

О, не трепњи, о, не трепњи,
Имај очи отворене, —
У тренутку цвет процвета,
У тренутку цвет увене!

У тренутку пољуб пане,
За тренутак стрел долети —
Један тренут може пако,
Други може рај донети.

XXVI.

Коса зумбул, недро босиљ,
Ружице су уста њена;
У колевци није млеком,
Мирисом је одојена.

Очи звезде, чело месец,
А сунце је љубав њена; —
У колевци није млеком,
Светлошћу је одојена.

XXVII.

(Н е ђ а т и.)

Не питај га како му је,
 Дојако је мог'о знати,
 Одсад више ни сам незна.
 Како му је твој Неђати.
 Ка љубави силном мору
 Ишао је бисер брати, —
 У том мору утопи се,
 Удави се твој Неђати.
 Ка љубави силном огњу
 Ишао се огрејати,
 Тај га огам запалио —
 Те изгори твој Неђати.
 Не питај га како му је,
 Он не може ни сам знати —
 Изгорен је, утопљен је
 Твој љубавник твој Неђати.

XXVIII.

Ти си душо стрела,
А та ме је стрела
Из једнога света
У други пренела.

Ти си сабља бритка,
Сабља ме оцепи,
Одвоји од других
Девојака лепих.

П Р И М Е Т Б Е.

1.) Мухамед Шемзедин Хафис рођен у почеку XIV. века, а умр'о исте год. кад је косовска битка била. Шемзедин значи сунце верозакона, а Хафис је тумач курана. Красне његове песме скупили су његови ђаци тек после смрти му. И сад иду из близу и из далека верни мухамеданци да се његовом гробу поклоне.

2.) Eurus, Ostwirb, турски: бехари.

3.) Сура је глава (Abschnitt) курана.

4.) Мирза Шафи, — мудрац од Бенде, умр'о је јоште у младим годинама својим године 1856. у једном селу близу Тифлиса. Боденштет, путујући по Георгији познавао га је лично. Песме су Шафијине жива ватра; љуби, мрзи најсилније, осећа најдубље, куди и хвали најватреније, не само друге, већ исто тако и себе, де мисли да има право. Његових ће песмица у другој свесци (ако Бог да!) више бити.

5.) Бело покривало лица.

6.) Опет покривало лица у онима крајевима Георгије, де се Мирза бавио.

7.) Бог љубави.

8.) Ово је велики везир Махмуд-паша што је заотео Негропонт, кога је султан Мохамед II. год. 879. по хеџири (1474. по нашем) из зависти погубити заповедио. — Био је по крви Србин по млеку Грк.

9) Ова Туркиња певачица родом је из касте-муши. Слободан живот боравећи, никада се удала није, — до саме смрти волела се са песником Мири-ом; свој „Диван“ посветила је султан Мухамеду. Каналисаде, биограф турских песника у животопису њеном позива се на онај арапски стих :

Што ј' зора женског рода
То јој не мали зрак;
Мрак нек је стопут мушко,
Остаде увек мрак.

10.) Сати, (Хамер вели Сати значи немачки der Wesentliche.) умр'о 952. (1546.)

11.) Муфти Јаја ефенди саветник Султан Мурата IV. умр'о 1055. (1644.).

12.) Сулејман-Хан владалац једном великом татарском племену, који се својеволјно подвргао Цару (рускоме) — 1844. године био је тек 25 година, онда је ову песму писао.

13.) Ову је песму Боденштет мислим такођер у Георгији при трпези и вину певати чуо, преписао и врло вешто превео.

14. — Ревани, Хамер му преводи име „Текући“ — умр'о год. 930. (1524).

15.) Даји II. Ово име обично даје се само претендантима и мисионарима, — али овај, у Касте-

муни рођен песник носио га је што је у једној Мошеји Муариф био т. ј. онај који започиње химне певати.

16. — Мирза П. Махдум, умр'о 993. (1585.) Му-
јинедим Емреф.

17. Ђор немачки Rausch.

18. — Рами, (Хамер му преводи име на немачки
овако: Erbarmungsvolle. умр'о 970. (1562.).

